

HATÉKONY ÉS TÉNYLEGES? MUNKAJOGI IRÁNYELVEK VIZSGÁLATA A KÚRIA JOGGYAKORLATÁBAN, FIGYELEMMEL A MUNKAVÁLLALÓI JOGÉRVÉNYESÍTÉSRE*

*Takács Dóra*¹

A munkaviszonyok speciális jellegére tekintettel a felek alá-fölérendeltségi viszonya a munkavállaló oldalán gyengébb pozíciót eredményez. Ezen aszimmetria kiegyenlítéséhez okvetlenül szükség van bizonyos védelmi garanciákra, így többek között kulcsszerepe van a munkavállalói jogérvényesítés hatékonyságának. Kutatásunkban ezért arra kerestük a választ, hogy a vizsgált uniós irányelvek, illetve a joggyakorlatot is magában foglaló, tágabb értelemben vett uniós jogi korpusz miként jelenik meg a hazai kúriai döntésekben, illetve ezen hivatkozások mennyiben segítik elő a munkavállalók hatékony jogérvényesítését.

1. Problémafelvetés, módszertani megközelítés

Jelen munka egy kiterjedt, nagyobb lélegzetvételű munkajogi kutatás kivonata,² amely elsődleges célja a munkavállalói jogérvényesítés hatékonyságának vizsgálata volt a magyar szabályozás és joggyakorlat fényében. A kutatási projektől várt eredmény a szabályozás és a gyakorlat közötti esetleges ellentmondások, illetve ezen keresztül a munkavállalók jogérvényesítését általában érintő anomáliák feltárása volt a magyar ítélkezési gyakorlatban fellelhető uniós munkajogi irányelvi hivatkozásokon keresztül.

A kutatás több szempontból is szigorú határok közé szorult, amit nem csupán a szükségszerű terjedelmi korlátok, hanem kutatómódszertani sajátosságok is indokoltak. Egyrészt időben szükségesnek tartottuk lehatárolni a kutatómunkát, amit célszerűen a jelenleg hatályos Mt.³ időbeli hatálya alapján 2012-vel jelöltünk ki. Az uniós munkajogi normák közül igyekeztünk valamennyi olyan irányelvet kiválogatni, amelyek konkrét hivatkozásokat indukálhatnak a magyar ítélkezési gyakorlatban. Megjegyzendő, hogy az egyes ügyek komplexitására tekintettel válogatásunkat főként a kúriai ítéletekre alapoztuk. Összesen kilencven ítéletet dolgoztunk fel, ami álláspontunk szerint mindenképpen reprezentatív analízist tesz lehetővé. A feldolgozás szempontrendszer a következő volt:

- Érdemi-e az adott hivatkozás?
- Mi az adott hivatkozás funkciója az ítélkezési gyakorlatban?
- Az adott hivatkozás konkrét, a felhívott irányelv tartalmára vonatkozó kérdést, esetleg a magyar munkajogi szabályozást direkt módon érint-e?
- Mi a levonható következtetés a vizsgált hivatkozások alapján?

---

* DOI 10.21867/KjK/2021.2.13.

¹ Dr. Takács Dóra, PhD hallgató, Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.

A tanulmány megírása az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

² A kutatás eredményei hosszabb terjedelemben a Pro Futuro című folyóiratban jelennek majd meg.

³ 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.)

A következőkben négy csoportra osztva összegezzük a feldolgozott esettömeeggel kapcsolatos kutatási tapasztalatokat. Foglalkoztunk a munkafeltételek szabályozásával, külön kategóriát képeztek a 2003/88/EK és a 2001/23/EK, és végül az egyenlő bánásmód követelményét szabályozó irányelvekkel kapcsolatos kúriai ítéletek.

2. A munkavédelmi keretirányelv (89/391/EK irányelv)⁴

A vizsgált időszakban három döntésben jelent meg az irányelv, mindhárom esetben érdemi volt a hivatkozás. A funkciót tekintve két esetben a megfelelő implementáció alátámasztásaként,⁵ egy esetben pedig a hatályos magyar szabályozás tartalmának hangsúlyozása, az ítéleti mondanivaló megerősítése céljából⁶ hívta fel az irányelvet a Kúria. Mindhárom döntésben kétségkívül a hivatkozott szabályozás jelentőségének, az Mvt.⁷ jogalkalmazási tekintélyének megerősítése is cél volt. A feltárt eredmények nagy fokú diverzitást mutattak, hiszen bár kisszámú ítélettel tudtunk dolgozni, érdemi tartalmi átfedést nem találtunk. A munkavállalói képviselő munkajogi védelme, általában a munkahelyi egészség- és biztonságvédelem, illetőleg a munkavédelem alanyi köre munkáltatói oldalon alkották a döntések tartalmi magját, így levonható a következtetés, miszerint a Kúria az irányelv néhány kulcskérdése körében látta szükségesnek a hivatkozást, amelyek közül a munkavállalói képviselői védelemre vonatkozó szabályozás tűnik a legfontosabbnak, olyannak, amellyel kapcsolatosan esetleges szabályozási deficit merülhet fel az Mt.-ben és az Mvt.-ben.

3. A munkaerő-kölcsönzésről szóló 2008/104/EK irányelv⁸

Az atipikus munkaviszonyok körében a munkaerő-kölcsönzésről szóló irányelvet vizsgáltuk, ezzel kapcsolatosan három ítéletet találtunk. E három idézéssel egy esetben⁹ nem érdemi hivatkozással, két esetben¹⁰ pedig érdemi hivatkozással találkoztunk. A hivatkozások funkciójából kiindulva mindkét érdemi hivatkozás az implementáció, illetve a szabályozás tartalma felől közelített. Mindkét ítéletben a munkaerő-kölcsönzés fogalmi alapjainak, illetőleg annak a posting szabályozáshoz való viszonyának tisztázása volt a cél. Bár az Mt.-beli szabályozás általános jelleggel rendezi e speciális jogviszonyt, annak határon átnyúló jellegére nézve fontos, hogy az irányelv néhány szabálya explicite megjelenik a kúriai joggyakorlatban.

---

⁴ A Tanács 89/391/EGK irányelve – intézkedések a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítására

⁵ EBH 2016.07.M.15., M.70053.2020.113.

⁶ Mfv.X.10.202/2019.

⁷ 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről (Mvt.)

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/104/EK irányelve (2008. november 19.) a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésről.

⁹ Mf.30033.2020.12.

¹⁰ Mfv.III.10.003/2017/5., Mfv.I.10.410/2011/4.

4. A 96/71/EK irányelv (posting irányelv)¹¹

A posting irányelvvel kapcsolatban a tárgy, a személyi hatály, a kiküldési tevékenység ideiglenességének konkretizálása, valamint a jelzett szabályok munkaszerződéstől eltérő foglalkoztatás körében érvényes szabályokkal való kollíziója állt az ítéleti idézettség középpontjában. Természetes, hogy a posting irányelv részletszabályai nem kerülnek elemzésre a magyar bírói gyakorlatban, mivel e normák voltaképpen az Mt.-ben megtalálhatók ugyan, de nem feltétlenül a munkavállalók munkaszerződéstől eltérő foglalkoztatása körében kerülnek felhívásra. Ugyanakkor nagyon is praktikus kérdés a munkavállalók kereshetőségi joga (locus standija), itt elsősorban az Mt. területi és személyi hatályát kell idéznünk, amely normák azonban nem tipikusak a magyar ítélkezési gyakorlatban. E törvényhelyeket együtt értelmezve úgy véljük, hogy előremutató és a jövőre nézve is perspektivikus a posting irányelv relatíve nagyszámú ítéletben történő érdemi hivatkozása.

5. A transzfer irányelv (2001/23/EK irányelv)¹²

A feldolgozott ítéletek körében összesen huszonkét alkalommal történt közvetlen hivatkozás az irányelvre, ezek között tizennyolc érdemi és négy nem érdemi¹³ hivatkozást detektáltunk. E körben is az alapfogalmak, illetve az irányelvi szabályok hatálya áll a vizsgálat középpontjában, ezért e tekintetben szintén kifejezetten hasznosnak tűnik az irányelvre való rendszeres hivatkozás. Kiemelendő az is, hogy a Kúria ítéleteiben számos alkalommal találtunk az irányelv mellett uniós bírósági¹⁴ esetjogi hivatkozást is, ráadásul az idézések az esetek döntő többségében érdemiek voltak. Összességében elmondható, hogy logikailag a transzfer fogalmi elemei és tárgyi hatálya jelenik meg a legmarkánsabban az ítélkezésben, figyelemmel mind a speciális irányelvi elvárásokra, mind pedig az uniós esetjogban – de egyébként a hazai ítélkezésben is¹⁵ – kikristályosodott szempontrendszerre.

6. A munkaidő szabályozásáról szóló 2003/88/EK irányelv¹⁶

A vizsgált ítéletek között tizenhárom hivatkozást találtunk az irányelvre, amelyből mindössze egy nem volt érdemi.¹⁷ Hasonlóan a transzfer irányelvhez, a munkaidő kapcsán is jellemzően alapfogalmak kerültek szóba a hivatkozások szövegkörnyezetében, de ebben az esetben színesebb volt a kép a tartalmat nézve. Nyolc esetben „*implementációs hivatkozás*” formájában, hét esetben pedig a releváns törvényi

¹¹ Az Európai Parlament És a Tanács 96/71/EK irányelve (1996. december 16.) a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről (posting irányelv)

¹² A Tanács 2001/23/EK irányelve (2001. március 12.) a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről.

¹³ Mfv.II.10.084/2018/4., Mf.31.314/2020/7., Mfv.II.10.155/2014/10., Mf.680394.2015/24.

¹⁴ Értsd: az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) esetjoga.

¹⁵ Lásd elsősorban az MK 154. számú munkaügyi kollégiumi állásfoglalást és az azt követő bírói gyakorlatot (pl. Mfv.I.10.753/2007.)

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/88/EK irányelve. (2003. november 4.) a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól.

¹⁷ Mfv.II.10.139/2013/9.

szabályok értelmezése kapcsán utalt az irányelvre a Kúria.¹⁸ Mindemellett több EUB ítélet is feltűnt, akár visszatérően is,¹⁹ de az egyes tartalmi kérdéseket illetően nagyobb jelentőséget tulajdonított a Kúria az Mt.-nek és a korábbi magyar bírói gyakorlatnak, az összességében nagyobb fokú Mt.-beli normavilágosság pedig minden bizonnyal megkönnyíti a jogalkalmazást és a munkavállalói jogérvényesítést.

7. Az egyenlő foglalkoztatás irányelvi szabályai – 2006/54/EK²⁰ és 2000/78/EK²¹ irányelv

A vizsgált időszakban negyven ügy került a bíróságok, és végső jogorvoslati fórumként a Kúria elé. Három ítélet kivételével²² valamennyi tartalmazott hivatkozást az irányelvekre, közülük is a 2000/78/EK irányelvre történő hivatkozások voltak túlnyomó többségben. Ugyanakkor szélesebb körű uniós joganyaggal találkoztunk, tekintettel arra, hogy a felek, és maga a Kúria is visszatérő jelleggel támaszkodott az EUB interpretációjára. Az uniós bírósági döntések hivatkozása a megállapítások alátámasztása mellett az irányelvek közvetlen hatályának, illetve alkalmazhatóságának kérdését illetően is felmerült.²³ A hivatkozások tartalma kapcsán azt láttuk, hogy az ügyek hatvan százalékában, huszonnégy döntésben szerepelt konkrét rendelkezésre utaló, érdemi hivatkozás, a fennmaradó tizenhat ítéletben azonban ez csupán formálisan merült fel. Ahol viszont érdemi irányelvi hivatkozásokkal találkoztunk, úgy találtuk, hogy azok funkciója valamennyi esetben alapvetően a hatékonyabb jogérvényesítést szolgálta.

***

A feltárt ügyek – noha a szabályozási területük kapcsán heterogenitást mutatnak – közősek abban, hogy döntő többségben konkrét rendelkezésekre alapított, érdemi uniós hivatkozást tartalmaznak, nem csupán a vizsgált irányelvekre nézve, hanem holisztikus jelleggel, az *acquis communautaire* teljes körére. A hivatkozások kiterjedt gyakorisága és érdemi mivolta több aspektusból is üdvözlendő.

A szabályozási oldalról közelítve a hivatkozások kapcsán, noha gyakran felmerült az irányelvek hatályának, illetve alkalmazhatóságának kérdése, de amennyiben utóbbira pozitív volt a válasz, ott többnyire a hazai szabályozási háttérhez fűződő citálásokkal találkoztunk. Ezáltal a hivatkozások nem csupán a magyar joganyag előírásainak

---

¹⁸ Mfv.II.10.177/2018/4.

¹⁹ Pl. C-397/01. és C-403/01. sz. *Pfeiffer és társai egyesített ügyekben* 2004. október 5-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:2004:584), C-429/09. sz. *Fuß ügyben* 2010. november 25-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:2010:717).

²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/54/EK irányelve (2006. július 5.) a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról.

²¹ A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról.

²² Mfv.10051/2020/3., Mfv.10707/2017/7., Mfv.10094/2014/7.

²³ Lásd pl. C-26/62. sz. *van Gend en Loos ügyben* 1963. február 5-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1963:1), C-6/64. sz. *Costa v. ENEL ügyben* 1964. július 15-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1964:66), C-41/74. sz. *Van Duyn-ügyben* 1974. december 4-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1974:133), C-6/90. és C-9/90. sz. *Francovich és társai egyesített ügyekben* 1991. november 19-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1991:428).

megerősítéseként funkcionáltak, hanem azon felül, pontosabban azt kiegészítve az interpretációs anomáliák tisztázásaként is. Az elméleti oldal mellett az EUB releváns döntéseinek hivatkozása is kiemelt szerepet játszott. E körben nem mehetünk el szó nélkül a magyar bírói gyakorlat naprakészsége mellett, amely, reméljük, hogy a jövőben is konstans marad, hasonló kívánalom fogalmazható meg az EUB jogfejlesztő szemléletével szemben.

Összegzőképpen azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a vizsgált munkajogi tárgyú irányelvek, illetve tágabb értelemben valamennyi közösségi jogi aktus és döntés megjelenése alapvetően elősegítette a munkavállalói jogok érvényesülését, noha ennek ellenpólusaként a hivatkozások egyúttal a szabályozási, valamint jogalkalmazási anomáliákra is rámutattak. Mindazonáltal ezek kiküszöbölése végeredményben éppen az eredeti célt, vagyis a munkavállalói jogérvényesítés hatékonyságának növelését segítheti elő, azaz, ha nem is minden esetben „*hatékony és tényleges*” a jogvédelem, mindenképpen előre mutatónak tartjuk a Kúria utóbbi években kikristályosodott jogértelmezését.

Források jegyzéke:

- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről (Mvt.)
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.)
- A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról.
- A Tanács 2001/23/EK irányelve (2001. március 12.) a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről (transzfer irányelv)
- A Tanács 89/391/EGK irányelve – intézkedések a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítására
- Az Európai Parlament és a Tanács 2003/88/EK irányelve (2003. november 4.) a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2006/54/EK irányelve (2006. július 5.) a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2008/104/EK irányelve (2008. november 19.) a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésről.
- Az Európai Parlament és a Tanács 96/71/EK irányelve (1996. december 16.) a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről (posting irányelv)
- C-26/62. sz. *van Gend en Loos ügyben* 1963. február 5-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1963:1)
- C-397/01. és C-403/01. sz. *Pfeiffer és társai egyesített ügyekben* 2004. október 5-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:2004:584)
- C-41/74. sz. *Van Duyn-ügyben* 1974. december 4-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1974:133)

- C-429/09. sz. *Fuß* ügyben 2010. november 25-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:2010:717)
- C-6/64. sz. *Costa v. ENEL* ügyben 1964. július 15-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1964:66)
- C-6/90. és C-9/90. sz. *Francovich és társai egyesített ügyekben* 1991. november 19-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:1991:428)
- EBH 2016.07.M.15.
- M.70053.2020.113.
- Mf.30033.2020.12.
- Mf.31.314/2020/7.
- Mf.680394.2015/24.
- Mfv.10051/2020/3.
- Mfv.10094/2014/7.
- Mfv.10707/2017/7.
- Mfv.I.10.410/2011/4.
- Mfv.I.10.753/2007.
- Mfv.II.10.084/2018/4.
- Mfv.II.10.139/2013/9.
- Mfv.II.10.155/2014/10.
- Mfv.II.10.177/2018/4.
- Mfv.III.10.003/2017/5.
- Mfv.X.10.202/2019.
- MK 154. számú munkaügyi kollégiumi állásfoglalás